

1.

Стање илирско-трачког полуострва за време досељења српског народа.

Оне јужно-источне земље европске, које се од Дунава и Саве к југу, а између црног, јадранског и егејског мора, шире, и које су под именом илирско-трачког, данас пак много више под именом балканског полуострва познате, играју у историји, још од најстаријих времена па до наших дана, важну улогу.

На овом је земљишту основао Филип 2 македонску државу, од овуд се подигао син му Александар Велики да свет покори. Ово је полуострво позније постало средиштем византијској држави, оно је и данас језгра османском господарству у Европи.

У историји овога полуострва за две тисуће година проноси се слава Александра Великог, Константина и Мухамеда 2. Поред ових одличних историјских лица налазимо Пирха, смелог краља од Епира, Симеуна, моћног цара бугарског, силног Душана, цара српског, Скендербега, непобедног господара арбанашког, — личности, које се као сјајни метеори јављају на илирскотрачком полуострву и. које пресудно утичу на судбину ових земаља.

Нема земље у Европи, која је била позорница толиких пресудних промена, таквих вековних хаотичних преображаја, као што је било ово балканско полуострво. Осим непрекидног образовања нових држава, које тако рећи једна, на другу нагрђу; много више привлаче нашу пажњу на се она непрекидна етнографска гомилања и преврати, што се или не опажају или се насилно свршују, и који се збивају час неприметно час бурно силовито, обухватајући веће или мање гомиле народа, и то често независно од политичких међа и установа, а који управо ни до наших дана нису коначно престали.

На целој земљиној кугли мучно је наћи област исте величине, на којој су толики и тако разни народи краће или дуже времена становали. Неки народи као вихар проује, за собом ни трага не оставе. Други се опет мирно и неприметно настане, тако, да и најмарљивији историјски испитач једва нагађа време њихова доласка. Часом се опет јавља неки народ, оснива силну државу, па по том га сасвим нестане, само што своје име позајмљује побеђенима, који за тим настављају од несталих освајача наслеђену мисију. Кад што налазимо у овим земљама јако насељене државе у најлепшем цвету; час опет лежи све у развалинама, и оне доскора култивисане покрајине падају готово у старо дивљаштво. И такав се појав често понавља у историјским периодима.

Али и код најразличнијих народа, који су се на овом полуострву стално настанили, и који су створили уређене државе, опажа се тежња, да уједине све области, што чине стварну целину балканског полуострва. Да све потпуно уједине, само су Византинци и Османи успели, и то први само за кратко време. Супротне струје, које се од времена на време јављају, па се кад што и јако осиле, разлабаве и паралишу централну владу. Ове средобежне и средотежне тежње, што у једно исто време раде, у балканским су земљама на сваки начин један од најчудноватијих историјских појава, који се и данас онако исто опажати могу, као и пре толико векова.